

ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΞΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΒΛΑΧΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΕ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΟΤΩΝ
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ
ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ,
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΑΓΝΟΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΚΟΝΤΟΠΑΝΟΥ
ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΕΒΡΑΒΕΥΘΗ ΥΠΟ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ
ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

ΕΤΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ
1935

Η ΠΡΩΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ

Τύχη ἀγαθῆ.

Μία δεκαετία, διάστημα χρόνου βραχύτατον ἐν τῷ βίῳ τῶν ἐθνῶν, ἀποτελεῖ οὐχὶ ἀσημαντον χρόνον ἐν τῇ ζωῇ τῶν ἀνθρώπων καὶ μάλιστα τῶν διανούντων τὸ δεύτερον τμήμα τῆς φθαρτῆς αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου ὑπάρξεως. Ἀλλὰ πολὺ σημαντικὸν τυγχάνει τὸ δεκαετὲς διάστημα προκειμένου περὶ ἀνθρωπίνων ἔργων καὶ δὴ καὶ περὶ συγγραφῶν περιοδικῶν, ἔτι δὲ μᾶλλον ὅταν τὰ περιοδικὰ ταῦτα ἔργα εἶναι ἐπιστημονικὰ καὶ ἔχωσι λίαν περιορισμένον σκοπὸν, ἐκδίδονται δέ, ὑπὸ τοὺς γωστοὺς εἰς τοὺς ἐπαίοντας ὄρους, ἐν Ἑλλάδι, ἔνθα ἐλάχιστα τοιαῦτα συγγράμματα ἠντύχησαν νὰ ἔχωσιν ἀδιάκοπον βίον κατὰ δεκαετίας ἀριθμούμενον. Ὡς ἐκ τούτου εἶναι λίαν εὐνόητος ἡ χαρὰ καὶ ἡ εὐγενῆς ὑπερηφάνεια, ἣν αἰσθάνονται οἱ τε ἐκδόται καὶ οἱ πιστοὶ συνεργάται τῶν «Ἡπειρωτικῶν Χρονικῶν» ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τοῦ δεκάτου αὐτῶν τόμου, ὅστις, θεία εὐδοκία, δημοσιεύεται κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκδόσεως τοῦ δεκάτου τούτου τόμου ἐθεώρησα σκόπιμον, ὅπως προτάξω ὧδε ὀλίγας γραμμάς, ἵνα ἐκθέσω τοῦτο μὲν τὰς δυσχερείας, καθ' ὧν προσέκρουσε καὶ ἄς κατώρθωσε μέχρι τοῦδε νὰ κατανικήσῃ ἡ εὐγενῆς προσπάθεια πρὸς θεμελίωσιν ἡπειρωτικοῦ ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ, τοῦτο δὲ σκέψεις τινὰς ἐπικαιροὺς καὶ χρησίμους, ἔτι δὲ ν' ἀπονείμω τὸν δίκαιον ἔπαινον πρὸς τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον, εἰς οὗ τὴν ἐξάαιρετον ψυχικὴν δύναμιν καὶ τοὺς ἀτρύτους μόχθους ὀφείλεται τὸ ἐκπληκτικὸν ὄντως κατόρθωμα τῆς ἐπὶ δεκαετίαν ὄλην τακτικῆς τῶν «Ἡπειρωτικῶν Χρονικῶν» ἐκδόσεως.

Ὅτε πρὸ δεκαετίας ὁ Σπυρίδων Βλάχος, ὁ ἀκάματος οὗτος τῆς Ἐκκλησίας λειτουργὸς καὶ τοῦ ἔθνους ὀτρηνὸς θεράπων, μὴ ἀρκούμενος εἰς ὅσα ἀπὸ ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς καὶ εκπαιδευτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀπόψεως ἄξια λόγου εἰργάσατο ὡς μητροπολίτης Βελλᾶς καὶ Κονίτισης τὸ πρῶτον, εἶτα δὲ πολλῶ μᾶλλον ὡς μητροπολίτης Ἰωαννίνων, ἀναδειχθεὶς τῶν κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας ἐπισκόπων ἐφάμιλλος, ἠθέλησε καὶ ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν ἰδίαν πατρίδα, τὴν αἰωνίαν Ἡπειρον, πρὸς ἣν ἀτυχῶς ἡ μεγάλη πατρίς Ἑλλάς δὲν ἐπεδείξατο μέχρι

τοῦδε φιλοστοργίαν ἀνάλογον πρὸς τὰ θερμὰ αἰσθήματα καὶ τὰς γενναίας θυσίας τῶν τέκνων τῆς Ἑπείρου ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, εἶχε μεγάλους καὶ εὐνοήτους διὰ τὴν εὐόδωσιν τοῦ ἔργου ἐνδοιασμούς, ὧν κατέστησεν ἡμᾶς κοινωνούς.

Καὶ ὄντως αἱ προβάλλουσαι δυσχέρειαι δὲν ἦσαν ὀλίγαι οὐδὲ μικραί. Ἐν πρώτοις διηρχόμεθα δυσμενῆ πρὸς τοιαύτας ἀποπείρας περίοδον οὐ μόνον γενικῆς οἰκονομικῆς δυσπραγίας, ἀλλὰ καὶ προφανοῦς ἔνεκα τῶν πολεμικῶν καὶ μεταπολεμικῶν ἠθικῶν κλονισμῶν μειώσεως τῆς πρὸς ὑποστήριξιν εὐγενῶν ἔργων, ἀπαιτούντων ὑλικὰς δαπάνας, προθυμίας τῶν πολλῶν. Πρὸς τούτοις ἀνεφαίνεται καὶ ἄλλη δυσχέρεια, ἐξ αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ τοῦ περιοδικοῦ προερχομένη, διότι εἶναι ὁμολογουμένως ἐξαιρετικῶς δύσκολον νὰ εὔρη τις εἰδικούς συνεργάτας καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ ἐπαρκῆ ὕλην διὰ τὴν ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος καθαρῶς τοπικοῦ, ἀποκλείοντος πᾶσαν πραγματείαν μὴ ἀμέσως ἢ τοῦλάχιστον ἐμμέσως εἰς τὴν Ἑπείρον καὶ τὰ ἠπειρωτικὰ πράγματα καθόλου ἀναφερομένην.

Τὰς δυσκολίας ταύτας καὶ ἄλλας, ἃς δὲν εἶναι ἀνάγκη ν' ἀπαριθμήσω ἐνταῦθα, δὲν παρείδομεν βεβαίως καὶ ἡμεῖς οἱ τοῦ περιοδικοῦ ἐπιστημονικοὶ σύμβουλοι, ἀλλὰ γνωρίζοντες τὸ ἱερὸν πῦρ, ὅπερ δὲν ἔπαυσε ποτὲ θερμαῖνον τὴν πρὸς πᾶν καλὸν ἔργον ρέπουσαν ψυχὴν τοῦ ἀνδρός καὶ τὴν ἀκαταπόνητον αὐτοῦ φιλεργίαν καὶ τὴν ἰκανότητα τοῦ εὐρίσκειν πόρον ἐν τοῖς ἀπόροις, ἐσπεύσαμεν νὰ ἐνισχύσωμεν αὐτὸν ἠθικῶς πρὸς πραγματοποίησιν τῆς ὠραίας προθέσεως, βέβαιοι ὄντες ὅτι ἢ ὑπ' αὐτοῦ ἀνάληψις τῆς εὐθύνης θὰ συνεπήγετο πάντως τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου, παρὰ πᾶν ἐπιπροσθοῦν ἐμπόδιον, διότι ὁ Σπυρίδων Βλάχος δὲν συνειθίζει νὰ ἴσταται ἀμηχανῶν καὶ ἀπρακτῶν πρὸ τῶν ἐμποδίων, ἀλλ' εὐρίσκει τρόπον νὰ παρακάμπτη ταῦτα σπεύδων πρὸς τὸν τεθέντα ἐκάστοτε εὐγενῆ σκοπόν.

Ἄλλ' ἢ μοῖρα ἠθέλησεν, ὅπως αἱ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ πρώτου τόμου μελετηθεῖσαι δυσχέρειαι ἐπανεξηθῶσι μετὰ τὴν ἐκδοσιν αὐτοῦ. Καὶ δὴ καὶ πολὺν ταχέως διεπιστώθη ὅτι ἢ πατροπαράδοτος φιλομουσία καὶ ἢ φιλοθυσία τῶν συγχρόνων καλῶν κἀγαθῶν Ἑπειρωτῶν, ἐφ' ἧς εἶχομεν στηρίζει πολλάς, ὡς εἰκός, ἐλπίδας, ἔχουσιν ἀμβλυνθῆ σημαντικῶς καὶ δὲν ὑπῆρξαν ἀνάλογοι πρὸς τὰ μεγάλα αἰσθήματα, ἅτινα διέκριναν τὰς προγενεστέρας ἠπειρωτικὰς γενεάς, ὧν τὰ ἔργα καὶ αἱ θυσίαι ὑπὲρ ἔθνικῶν σκοπῶν ἐξησφάλισαν εἰς τὴν Ἑπείρον τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Πανελληνίου καὶ τὸ ἐπωνύμιον τῆς Εὐάνδρου. Ἄλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ ἐγγύτεροι συνεργάται καὶ ἐπιμεληταὶ τῆς ἐκδόσεως δὲν ἠδυνήθημεν ἔνεκα λόγων ἀπο-

χρόντων νὰ παράσχωμεν εἰς τὸν ἰδρυτὴν τοῦ Περιοδικοῦ πλήρη τὴν ἀρωγὴν, ἣν παρ' ἡμῶν εὐλόγως ἀνέμενε καὶ ἦν εἵχομεν τὴν ἀγαθὴν πρόθεσιν νὰ προσφέρωμεν. Διορισθέντες ὀλίγον μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ πρώτου τόμου τακτικοὶ καθηγηταί, ὁ μὲν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν, ὁ δὲ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Θεσσαλονίκης, ἀνελάβομεν, ὡς εὐνόητον, νέας ὑποχρεώσεις μεγάλας καὶ μᾶλλον ἐπειγούσας, αἵτινες ἠνάγκασαν ἡμᾶς, παρὰ πᾶσαν καλὴν θέλησιν, νὰ θέσωμεν εἰς δευτέραν μοῖραν τὰς πρὸς τὰ «Ἑπειρωτικὰ Χρονικά» καὶ τὸν μακρόθυμον ἰδρυτὴν αὐτῶν ὑποχρεώσεις. Ἰδιαιτέρως δ' ἐγώ, ἐπιβαρυνθεὶς ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν καὶ διὰ τῶν ἐν τῇ διοικήσει καὶ ὀργανώσει τοῦ ἀριστυσίου τῆς Βορείου Ἑλλάδος Πανεπιστημίου καθηκόντων, δὲν ὀκνῶ νὰ ὁμολογήσω τὴν συναίσθησιν, ἣν ἔχω, ὅτι δὲν παρέσχον εἰς τὸ ἔργον τὴν συμβολήν, ἣν ὁ φίλος ἰδρυτὴς καὶ ἐκδότης αὐτοῦ παρ' ἐμοῦ προσεδόκα. Σημειωτέον ὅμως ὅτι καὶ οἱ εἰδικοὶ κλάδοι τῶν ἐπιστημονικῶν μου μελετῶν, ξένοι ἐντελῶς πρὸς τὰ ἑπειρωτικὰ πράγματα, εἰς ὧν καὶ μόνον τὴν ἐξέτασιν τυγχάνει ἀφιερωμένον τὸ περιοδικὸν τοῦτο, δὲν μοι ἐπιτρέπουσιν ἀτυχῶς ν' ἀφοσιωθῶ τόσον, ὅσον ἐπιθυμῶ, εἰς τὸ τὴν ἰδιαιτέραν μου πατρίδα ἐξυπηρετοῦν πολύτιμον ἔργον. Ἡ δὲ ἀκαδημικὴ εὐπρέπεια δὲν ἐπιτρέπει νὰ ἐπιλαμβάνηται τις τῆς ἐξετάσεως πραγμάτων ξένων πρὸς τὰς ἰδίας ἐπιστημονικὰς ἀσχολίας, δι' ἃ ὑπάρχουσιν εἰδικοὶ ἐρευνηταί. Δὲν δύναμαι οὐχ ἡττον ν' ἀποσιωπήσω ἐν τῇ σειρᾷ ταύτῃ πικρὸν τι παράπονον ὅτι δηλαδὴ οἱ λόγοι Ἑπειρωταί, πρὸς οὓς ἀπετάθην διὰ τοῦ μακροῦ ἐρωτηματολογίου, τοῦ δημοσιευθέντος ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ τοῦ περιοδικοῦ, ἐν τέλει τῆς περὶ «ἑπειρωτικῶν θεσμίων ἐρεῦνης» πραγματείας μου, δι' ὃ ἐπαινετικούς ἔγραψε λόγους ὁ αἰμίμηστος Δημήτριος Παπούλιας, οὐδὲν ἔπραξαν ἵνα μ' ἐνισχύσωσιν ἐν τῇ ἀποπειρᾷ, ὅπως περισυλλέξω καὶ ταξινομήσω τὰς ὑπαρχούσας τυχρὸν ἐν Ἑπιείρῳ ἢ ὑπαρξάσας ἐκεῖ παλαιὰς διατάξεις τοπικοῦ ἔθιμικοῦ δικαίου, τοῦ μόνου κλάδου, ἐκ τοῦ ὁποίου θὰ ἠδυνάμην νὰ παράσχω ἀξίαν λόγου τινὸς συμβολήν εἰς τὰ «Ἑπειρωτικὰ Χρονικά». Καθίσταται ὁμολογουμένως ἀπίστευτον ὅτι οὐδεμίαν ἔλαβον ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐξ ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα ἐρωτημάτων ἀποτελούμενον συστηματικὸν ἐκεῖνο ἐρωτηματολόγιον.

Παρ' ὅλα ὅμως τὰ ἀντίξοα ταῦτα καὶ παρ' ὅλας τὰς ἄλλας δυσχερείας, καθ' ὧν ἐπάλαισεν ὁ ἀκάματος ἰδρυτὴς καὶ ἐκδότης τοῦ Περιοδικοῦ κατὰ τὸ λῆξαν δεκαετὲς χρονικὸν διάστημα καὶ αἵτινες θὰ ἐδικαιολόγουν τὴν διακοπὴν τῆς πολυμόχθου καὶ πολυδαπάνου ἐκδόσεως, τὸ ἔργον προήχθη ἀδιακόπως καὶ πρόκειται ἤδη δέκα ὄλοι τόμοι, κόσμημα πάσης Βιβλιοθήκης, περιέχοντες σπουδαίας

πραγματείας, ξένων τε και ἡμετέρων, και πολύτιμον και ἄφθονον ἡπειρωτικὸν ὑλικὸν πρὸς χρῆσιν τῶν ἐπιδοθησομένων εἰς τὴν συστηματικὴν αὐτοῦ ἐπεξεργασίαν και ἐπιστημονικὴν ἐκμετάλλευσιν.

Και ταῦτα μὲν ἐν σχέσει πρὸς τὸ παρελθόν. Ἡ βαθεῖα ὁμως συναίσθησις τῶν ἐν τῇ ἐρευνῇ τῶν ἡπειρωτικῶν πραγμάτων ὑπαρχόντων μεγάλων κενῶν και ἢ μὴ ἐμφάνισις, ἐν τῷ παρόντι τουλάχιστον χρόνῳ, χειρῶν ἐτοίμων, ὅπως παραλάβωσι τὸν ἡπειρωτικὸν πυρσόν, ὃν ἀνῆψε και διετήρησεν ἄσβεστον ἐπὶ δεκαετίαν ὅλην ὁ Ἡπειρώτης Ἱεράρχης, ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς συνεχίσεως τοῦ ἔργου, ἣν εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν θὰ παραλείψῃ, ἢ δὲ δῆλωσίς μου αὕτη θ' ἀποτελέσῃ ἀναμφιβόλως ἀπαράβατον δι' αὐτὸν δέσμευσιν. Ἀλλὰ τὸ καθῆκον τῆς συνεχίσεως τοῦ ἔργου, ἀσχέτως πρὸς πᾶσαν παρομαρτήσουσαν δυσχέρειαν, προκύπτει ἐπιτακτικὸν και ἐκ τῆς ἐπισκοπήσεως τῶν μέχρι τοῦδε συντελεσθέντων και τῶν ὑπολειπομένων ἔτι συμφώνως πρὸς τὸ ἐξαγγελθὲν ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ περιοδικοῦ ἐκδόσει ἐκτενὲς πρόγραμμα. Διότι εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι πλούσιον ὑλικὸν ἦλθεν ἤδη εἰς φῶς, ἐφελκύσαν τὰς εὐμενεῖς κρίσεις διαπρεπῶν σοφῶν, ἡμετέρων τε και ξένων, ἔτι δὲ και βραβεῖον τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἀλλὰ πλεῖσθ' ὅσα τῶν διὰ τοῦ ἀρχικοῦ προγράμματος ἐπηγγελμένων δὲν ἐπετεύχθησαν. Τὸ τοπωνυμικὸν και τὸ γλωσσάριον τῆς Ἡπείρου δὲν ἐγράφησαν εἰσέτι, ἢ ἐξάντλησις τῶν ἀρχειακῶν μελετῶν δὲν συνετελέσθη, ἢ δὲ ἔντασις τῶν ἱστορικῶν και ἀρχαιολογικῶν και λαογραφικῶν ἐρευνῶν δὲν προσέλαβε τὰς εὐκταίας διαστάσεις.

Πλὴν τούτων και ἄλλα πολλὰ ὑπολείπονται πρὸς ἐκτέλεσιν κατὰ τὴν ἐπ' αἰσίσις οἰωνοῖς ἀρχομένην δευτέραν τῶν «Ἡπειρωτικῶν Χρονικῶν» δεκαετίαν, ὡς φέρ' εἰπεῖν ἢ «Ἱστορία τῆς Ἡπείρου» ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, ἢ ἐν συστηματικῇ ἐπιστημονικῇ κατατάξει καθ' ὕλην και χρόνον «Ἡπειρωτικὴ Βιβλιογραφία», ἔτι δὲ τὸ «Ἡπειρωτικὸν Λεύκωμα», ὅπερ δέον νὰ περιλάβῃ τὰς βιογραφίας και τὰς σωζομένας εἰκόνας, εἰ δυνατόν, πάντων τῶν ἐν τῇ διοικήσει τῆς Ἐκκλησίας και τοῦ Ἔθνους, ἐν τοῖς Γράμμασι και ταῖς Ἐπιστήμαις διαπρεψάντων, ὡς και τῶν ἐπὶ φιλοπατρία και φιλομουσία και φιλανθρωπία διακριθέντων και ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἐκκλησίας και τοῦ Γένους ἀναλωθέντων πολυπληθῶν Ἡπειρωτῶν.

Ταῦτα πάντα και ἄλλα ἴσως, εἰς αὐτοτελεῖς ἐκδιδόμενα τόμους, θ' ἀποτελέσωσι τὸν ἔσμον τῶν τιμητικῶν δορυφόρων τῶν «Ἡπειρωτικῶν Χρονικῶν». Ἐλπίζω δὲ ὅτι πάντες οἱ Ἕλληνες και πρὸ πάντων οἱ Ἡπειρῶται, και δὴ και οἱ ἐν τῇ μεγάλῃ τῶν πέντε ἡπείρων Διασπορᾷ, θὰ κατανοήσωσιν ἐπὶ τέλος τὴν μεγάλην σημα-

σίαν τοῦ περιοδικοῦ τούτου, ὅπερ ὑπῆρξεν ἐν πολλοῖς πρωτοπόρον, δέον δὲ νὰ χρησιμεύσῃ, ὡς καὶ ἐχρησίμευσεν ἤδη, ὡς ὑπόδειγμα ἄλλων ὁμοίων, ἀφιερωμένων εἰς τὴν ἔρευναν τῶν καὶ ἄλλων μερῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ πατρίων πραγμάτων, ἅτινα ὁ εἰσελεύων γοργῶς πλέον ψευδῆς εὐρωπαϊκός, ὡς λέγεται, πολιτισμός, διαλύει, ὡς μὴ ὄφειλε, καὶ καταστρέφει, καὶ θὰ παράσχωσι τὴν γενναίαν αὐτῶν ὑποστήριξιν, ἣν εὐλόγως ἀνέμενον παρὰ πάντων τὰ «Ἑπειρωτικὰ Χρονικά», ἀλλ' ἥτις ἀτυχῶς δὲν παρεσχέθη αὐτοῖς μέχρι τοῦδε εἰς βαθμὸν ἐπαρκῆ καὶ ἀνάλογον πρὸς τὸν ἱερὸν ζῆλον καὶ τὴν εὐγενῆ αὐτοθυσίαν τοῦ ἰδρυτοῦ αὐτῶν.

Εἶναι πεπρωμένον, ὅπως τὰ πνευματικὰ ἔργα μὴ ἀμείβωσι τοὺς ἐργάτας αὐτῶν ἐν τῇ ζωῇ, ἀλλ' ἀμείβουσιν ὁμῶς αὐτοὺς μετὰ θάνατον, διατηροῦντα τὴν ἀγαθὴν αὐτῶν φήμην εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Καὶ ἐὰν τὰ ὑπολειπόμενα ἐκ τῶν πολλῶν καὶ θαυμασίων κτισμάτων Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α' καταρρεύσωσι ποτε ὑπὸ τὰ ἀπηνῆ, ἀλλ' ἀφανῆ πλήγματα τοῦ πανδαμάτορος χρόνου, τὸ *Corpus Juris Civilis* θὰ μείνῃ ἕσαει ὡς μνημεῖον ἀκλόνητον καὶ φωτοβόλον καὶ ἀνέσπερον τῆς δράσεως τοῦ μεγαλεπηβόλου ἐκείνου βυζαντινοῦ βασιλέως. Τοῦτ' αὐτὸ δύνamai νὰ προείπω διὰ συμβῆ, τηρουμένων τῶν ἀναγκαίων ἀναλογιῶν, καὶ περὶ τῶν ἔργων τοῦ Ἑπειρώτου Ἱεράρχου. Ὅτιαν δὲν θὰ ὑπάρχωσι πλέον τὰ ὠραῖα κτίσματα ἅτινα τῇ προνοίᾳ καὶ τοῖς μόχθοις αὐτοῦ ἐγεγρήθητα κοσμοῦσι νῦν τὴν πρωτεύουσαν τῆς Εὐάνδρου Ἑπίρου, εἰς τὰ βᾶθη τῶν ἀπανταχοῦ Βιβλιοθηκῶν θὰ ὑπάρχωσι πάντοτε οἱ τόμοι τῶν «Ἑπειρωτικῶν Χρονικῶν» μειριόφρονες μὲν, ὡς ἀρμόζει, ἀλλ' εὐφραδεῖς καὶ αἰώνιοι κήρυκες τῆς εὐεργετικῆς αὐτοῦ δράσεως. Προσβλέπων τοὺς τόμους τούτους ὁ Ἰωαννίνων Σπυρίδων δύναται ἀνενδοιάστως ν' ἀναφωνήσῃ τὸ τοῦ Λατίνου ποιητοῦ

*«Jamque opus exegi, quod nec Jovis ira nec ignis
Nec poterit ferrum nec edax abolere vetustas».*

(Ovid. Met. XV 870 s.)

*Ἐγγραφον ἐν Θεσσαλονίκῃ,
τῷ 1936 Ἀπριλίου φθίνοντος

ΓΕΡΙΚΛΗΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΗΣ

Πρὸς τιμὴν τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἐπιστήμης καὶ ὑψίστην ἱκανοποίησιν τῶν «Ἑπειρωτικῶν Χρονικῶν» ὁ διαπρεπὴς ἐν Ἰταλίᾳ ἐγκατεστημένος Ἑπειρώτης λόγιος κ. Κ. Μέρτζιος, δι' ἀτρότων μόχθων καὶ σοβαρᾶς ἀτομικῆς δαπάνης ἔφερεν εἰς πέρας τὴν ἔρευναν τοῦ ἀνεξαντλήτου ἀρχείου τῆς Βενετίας διὰ πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὴν Ἑπειρον.

Καὶ τὸ ἀνέκδοτον πλούσιον ὑλικὸν τῆς ἐρένης ταύτης, τοῦ ὁποίου ἀπαρχὰς προσφέρομεν διὰ τοῦ παρόντος τόμου, ἐπιχέον ἄπλετον φῶς ἐπὶ τῆς ἱστορίας τῶν Σχολείων τῆς πόλεως τῶν Ἰωαννίνων, ἐπὶ τῆς κοινωνικῆς αὐτῆς καταστάσεως, ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν καὶ ἄλλης φύσεως σχέσεων μεγάλων Ἑπειρωτῶν πρὸς τὴν Δύσιν καὶ ἐπὶ πλείστων ἄλλων σημείων τῆς ἱστορίας τῆς Ἑπειρωτικῆς Πρωτευούσης κατὰ τὰς τρεῖς τελευταίας ἑκατονταετηρίδας, θὰ κοσμήσῃ τὰς σελίδας τῶν «Ἑπειρωτικῶν Χρονικῶν», ἐγκαινιάζον ἐπ' αἰσίοις οἰωνοῖς τὴν δευτέραν δεκαετηρίδα τοῦ περιοδικοῦ.

Ἐκφράζοντες πρὸς τὸν ἀκαταπόνητον ἐρευνητὴν τὰς θερμὰς εὐχαριστίας τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἐπιστήμης, ἐλπίζομεν καὶ εὐχόμεθα, παρὰ τὰς μέχρι τοῦδε ἀπογοητεύσεις, ὅτι τὸ τόσον εὐγενὲς παράδειγμα αὐτοῦ δὲν θὰ μείνῃ μεμονωμένον.

ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΓΛΥΚΗ
ΤΟΥ ΕΞ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ. ΕΝ ΒΕΝΕΤΙΑ 1812

Πρόλογος

Μιχαήλ Γλυκὸς ὁ τυπογράφος

Ὅλος ἀφιερωμένος ἐγὼ πρὸ πολλῶν ἤδη χρόνων εἰς μόνον τὸ τυπογραφικόν μου ἐπάγγελμα αἰσθάνομαι ἀνεκδιήγητον χαρὰν βλέπων τὴν πρὸς ἐμὲ μεγάλην φιλοφροσύνην καὶ εὐνοίαν τῶν ὁμογενῶν μου Ἑλλήνων εἰς τοὺς ὁποίους καὶ ὁμολογῶ ἑμαυτὸν κατὰ πάντα εὐχάριστον· καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ ὅλα σχεδὸν τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος τιμοῦσί με στέλλοντές μοι ἀκαταπαύστως τὰς αὐτῶν παραγγελίας, χρέος ἀπαραίτητον ἔχω βέβαια νὰ διπλασιάσω τοὺς κόπους μου καὶ τὰς δαπάνας μου καὶ νὰ κάμω καὶ ἐγὼ τὴν πρέπουσαν ἀνταμοιβὴν δουλεύων μετὰ πλείστης ἐπιμελείας καὶ σπουδῆς καὶ καθὼς ἐξέδωκα ἄχρι τοῦδε διάφορα νέα βιβλία καὶ κατέστησα ὅλας μου τὰς νέας ἐκδόσεις ὅσον τὸ δυνατόν ἐντελεῖς μετὰ τὴν ἀκρίβειαν τῆς διορθώσεως καὶ λαμπρότητα τῶν χαρακτήρων καὶ ἐκλογὴν τοῦ χαρτίου καὶ εὐμορφίαν τοῦ δεσίματος· ἔχων πρὸς τούτοις προμηθευμένην τὴν τυπογραφίαν μου (ἐκτὸς τῶν πολλῶν ἰδικῶν μας) ἀπὸ μεγάλου ἀριθμὸν βιβλίων ἑλληνικῶν καὶ ἑλληνολατινικῶν δυσσευρέτων καὶ εἰς διαφόρους τόπους τετυπωμένων, ἅτινα περιγράφονται εἰς ἄλλον μου κατάλογον· οὕτω καὶ εἰς τὸ ἐξῆς δὲν θέλει ψυχρανθῆ ποτὲ ὁ ζῆλός μου καὶ ὁ ἐνθουσιασμός μου εἰς τὸ νὰ συναγωνίζωμαι παντοίοις τρόποις πρὸς μείζονα ὠφέλειαν τοῦ ἀγαπημένου μου Γένους, μάλιστα εἰς τὸν παρόντα καιρὸν ἐν ᾧ μὲ γιγαντιαῖα βήματα προχωρεῖ εἰς πᾶν εἶδος παιδείας.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ Ν. ΓΛΥΚΗ

	Λίτρες	Σολδ.
Ἄβραὰμ Θυσία διὰ στίχων ἀπλῶν		10
Ἄγιασματάριον τὸ μέγα ἦτοι ἐκλογὴ τοῦ εὐχολογίου μὴ προσθήκας	3	
Ἄτερον εἰς τύπον. Νέα ἔκδοσις	4	
» μικρὸν	1	10

	Λίτρες	Σολδ.
Αἰσώπου βίος καὶ μῦθοι μετὰ προσθήκης τῆς Χρηστοθείας Ἀντωνίου τοῦ Βυζαντίου	3	10
Ἔτερον ἑλληνιστὶ εἰς Τύπον Ν. ἔκδοσις	4	
Τοῦ αὐτοῦ βίος εἰς ἀπλὴν φράσιν	1	
ὁμ. Μῦθοι ὁμ.	1	
Ἀκολουθία τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ	2	
Ἀκολουθία τῶν Ἁγίων Πατέρων ἡμῶν Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας.	2	
Ἔτερα τοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου.	1	
» Ἀλυπίου	1	
» Γερασίμου	1	
» Διονυσίου	2	
» Ἐρμογένους	2	
» καὶ θαυματουργοῦ Ἡρακλειδίου ἱε- μάρτυρος Ἐπισκόπου Ταμασσέων Κύπρου.	1	
Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου καὶ θαυματουργοῦ Ἰωάννου τοῦ Μεγαλομάρτυρος Βλαδιμήρου τοῦ Βασιλείου.	2	
Ἔτερα τοῦ Ἁγίου καὶ θαυματουργοῦ ἡμῶν Πατρὸς Μνά- σωνος Ἐπισκόπου Ταμασσέων Κύπρου.	1	
Ἔτερα τοῦ Ἁγίου Νικάνορος.	1	
» Νικολάου τοῦ νέου.	1	
» Σπυρίδωνο	10	
Ἔτερα τῶν Ἁγίων Συμεῶν καὶ Θεοδώρου τῶν ἐν σπη- λαίῳ.	1	
Ἔτερα τῆς Ἁγίας Φιλοθέης.	1	
Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους Ἱερομονάχου μὲ εἰκονογραφίαν.	1	10
Ἀκολουθία τοῦ λυχνικοῦ καὶ τοῦ ὄρθρου.	1	
» τῶν Ἁγίων καὶ Θεοφ. Πατέρων ἡμῶν Νικήτα, Ἰωάννου καὶ Ἰωσήφ μὲ 4 εἰκονογραφίας.	4	
Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνοσ ἱστορία περιέχουσα τὸν βίον, τοὺς πολέμους, τὰ κατορθώματα καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ.	1	10
Ἔτερα διὰ στίχων ἀπλῶν.	1	
Ἀλφαβητάριον εἰς ἀπλοελληνικὴν εὐμέθοδον πλήρες τῶν πρὸς τὴν ὀρθὴν ἀνάγνωσιν ἀναγκαίων καὶ προσφυῶς ἠρμοσμένον εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν τῶν ἀρχαρίων νέων.		

	Λίτρες	Σολδ.
τυπωμ. ἐν Βιέννῃ.		2
Ἐμαρτωλῶν σωτηρία.		7
Ἀμύντας τοῦ Τάσσου, ποίημα ὠραιότατον διὰ στίχων ἀπλῶν.		2
Ἀναχάρσιος ὁ Τόμος τέταρτος.		4
Ἀνθολόγιον διωρθωμένον μετὰ προσθήκης.		~~28~~
Ἀνθος χαρίτων εἰς Ἰταλικὴν καὶ ἀπλὴν Ρωμαϊκὴν φράσιν Ν. Ἐκδ. 1812.		2
Ἀνταποκριτὴς Τεργεστίου ἦτοι γραφαὶ διδακτικαὶ τοῦ ἐμπορίου δι' ἐκείνους τοὺς νέους οἵτινες ἐπιθυμοῦν νὰ ἐνασχολῶνται εἰς αὐτό, μεταφρασθεῖσαι ἀπὸ τὴν Ἰταλικὴν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ἀπλοελληνικὴν διάλεκτον, χωρὶς συγκατάβασιν ¹ .		6
Ἀπόδειξις τοῦ κήρους ² τῶν τῆς νέας καὶ παλαιᾶς Διαθήκης βιβλίων καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ἀληθείας ἢ ἀνασκευῆ τῆς τοῦ Βολτέρου βίβλου. Βιέννη 1804.		8
Ἀπόκοπος ὠφέλιμος		10
Ἀποθήκη τῶν παίδων ἦτοι διάλογοι μεταξὺ σοφοῦ Διδασκάλου καὶ διαφόρων εὐγενῶν μαθητῶν, ποίημα διηρημένον εἰς 4 Τόμους. Μετάφρασις Σ. Βλαντῆ. Ν. Ἐκδοσις.		16
Ἀπολλωνίου τοῦ ἐν Τύρῳ στοῖχοι εἰς τὸ ἀπλοῦν.		10
Ἀπόστολος ἦτοι τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων πράξεις καὶ ἐπιστολαί.		7
Ἄτερος μὲ κοκκίνοὺς καὶ μαύρους χαρακτῆρας, εὐμορφον τύπον, δεμένος εἰς πετζὶ μαῦρο. Νέα ἔκδοσις 1812.		9 10
Ἄτερος εἰς πετζὶ διαφόρων χρωμάτων.		10
Ἀρμενοπούλου Κωνσταντίνου ἢ Ἐξάβιβλος εἰς τὴν ἀπλὴν γλῶσσαν μεταφρασθεῖσα καὶ ἀῤῥηθεῖσα μετὰ Ἀποστολικῶν, Συνοδικῶν καὶ Πατριαρχικῶν κανόνων.		18
Ἀρχαιολογία συνοπτικὴ τῶν Ἑλλήνων εἰς ἀπλὴν φράσιν.		4
Ἀρχιερατικὸν μέγα Χρυσοῦν.		20
Ἄσμα ἄσμάτων τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος.		14
Βασιλείου τοῦ Μεγάλου καὶ τοῦ Χρυσοστόμου ὁμι-		

1) Ἐπειδὴ ἡ φράσις αὕτη συχνὰ ἐπαναλαμβάνεται, χάριν συνορίας θὰ σημειῶμεν τὰ ἀρχικά αὐτῆς: χ. σ.

2) Ἀκολουθοῦμεν πιστῶς τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ κειμένου.

	Λίτρες	Σολδ.
λίαι ἐκλεκταὶ εἰς χρῆσιν τῶν σχολείων	7	
Βερτόλδου βίος καὶ Πανουργία.	1	
Βερτολδὸν υἱοῦ τοῦ πανούργου Βερτόλδου βίος.	1	
Βλαντῆ Σπ. στοιχεῖα τῆς λογικοκριτικῆς τέχνης τοῦ Ἀββᾶ Ἀντωνίου Γενοδέζε εἰς χρῆσιν τῶν τε ἑλληνικῶν σχολείων συντόμως ἀπλοῖκῃ τε φράσει φιλοπονηθεῖσα κατ' ἐρωταπόκρισιν	4	
Βοκακίου Ἰωάννου Διηγήματα δύο πρὸς τοῖς εἴκοσιν τοῦ σοφωτάτου ἐκείνου λογογράφου καὶ ρήτορος ἐκλεχθέντα ἐκ τῆς δεκαήμερου αὐτοῦ καὶ μεταφρασθέντα παρὰ Σ. Βλαντῆ χάριν τῶν τῆς Ἰταλικῆς γλώσσης ἐραστῶν	2	
Βοσκοῦλα ἡ εὐμορφη	5	
Βουλγάρεως Εὐγενίου Μεταφυσικὴ εἰς Τ. 3 1805. χ. σ.	24	
Τοῦ αὐτοῦ Ἀδολεσχία Φιλόθεος ἦτοι ἐπιστάσεις ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς Ἱερᾶς Μωσαϊκῆς πεντατεύχου εἰς τόμους 2· ἐν Βιέννῃ 1801 χ. σ.	24	
Τοῦ αὐτοῦ Λογική, ἐν Λειψία 1766 χ. σ.	24	
Τοῦ αὐτοῦ Μαθηματικὴ, ἐν Λειψία 1767 χ. σ.	24	
Βουλγάρεως Θεοφυλάκτου ἐρμηνεῖα εἰς τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια χ. σ.	32	
Βρυνίου Ἰωσήφ, ὀμιλῖαι διάφοροι ρηθεῖσαι ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν Λειψία 1568 χ. σ.	40	
Γαβριὴλ Σεβήρου Φιλαδελφείας, ἐγχειρίδιον περὶ τῶν μερίδων καὶ περὶ τῶν Κολύβων τῶν προσφερομένων ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων ὀρθοδόξων.	1	10
Γαζῆ Ἀνθίμου, βιβλιοθήκη ἑλληνικὴ εἰς τόμους 2 χ. σ.	24	
Γαϊδάρου, λύκου καὶ Ἀλουποῦ.		5
Γερασίμου Καλογνώμονος τοῦ Κρητός, βιβλίον ψυχωφελέστατον καλούμενον θεωρία Ὄρθόδοξος Θεολογικὴ διηρημένη εἰς δύο μέρη, τὸ μὲν πρῶτον περιέχει λόγους καθ' ὄριαιστάτους, τὸ δὲ δεύτερον ἑτέρους τινὰς δημηγορικὸς τε καὶ πανηγυρικὸς καὶ τινὰ στιχουργικὰ ἐγχειρίδια. .	12	
Γεωπονικὸν περιέχον ἐρμηνείας διαφόρους ὠφελίμους εἰς κάθε ἄνθρωπον	3	
Γλυζούνιος περὶ ἀριθμητικῆς Μεθόδου.	3	10
Γνωμικὰ παλαιῶν τινῶν φιλοσόφων εἰς ἀπλῆν φράσιν μετὰ προσθήκης καὶ διορθώσεως.	1	10
ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ Γ', (1935)		11